Рябчук Оксана
к.е.н., доцент,
доцент кафедри аудиту та економічного аналізу,
Державний податковий університет,
Ірпінь, Україна
ORCID: 0000-0002-8656-6720
email: oksana_riabchuk@ukr.net
Судак Валерія
здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»,
Державний податковий університет,
Ірпінь, Україна
email: vsudak989@gmail.com

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА АГРАРНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

З початком повномасштабної війни Україна зіштовхнулася з новими викликами. Це стосувалося всіх сфер життя, зокрема, і аграрного сектору. Попри ускладнені умови, аграрії продовжують працювати, як на територіях, що перебувають під окупацією, так і в інших регіонах. Особливої актуальності набуває питання експорту української сільськогосподарської продукції з метою уникнення продовольчої кризи. До повномасштабної війни за обсягами експорту Україна входила до п'ятірки найбільших експортерів зернових у світі, експортували ¾ від того, що виробляли, внутрішнє споживання становило лише 20-25%. Україна постачала 10% світового експорту пшениці, понад 14% кукурудзи та понад 47% соняшникової олії [1]. Це потребує продовження сталоговиробництва в аграрному секторі.

Військові дії, окупація територій призвели до дефіциту робочої сили, нестачі

обладнання та пального, брак коштів, руйнування логістичних ланцюгів. Втрати, що пов'язані зі знищенням або пошкодженням сільськогосподарської техніки, становлять понад 4,7 млрд дол. США, знищення та крадіжки виробленої продукції призвели до збитків в 1,9 млрд дол. США. Загалом, станом на червень 2023 р. сума збитків, які були завдані агропромисловому комплексу України, оцінюються у 8,7 млрд дол. США [2]. Попри це, вітчизняний аграрний сектор показав високу стійкість, адаптуючись до ризиків воєнного часу.

З метою підтримки агробізнесу, державою було здійснено низку заходів. Була продовжена державна програма «Доступні кредити 5-7-9%» [3], яка дозволяє ФОПам або юридичним особам, отримати позику у розмірі до 50 млн грн на строк до 3-5 років. З початку 2023 року цією програмою було профінансовано понад 9 тисяч агропідприємств на суму 34,8 млрд грн. Загалом, з початку дії програми, близько 11,6 тисячі українських агропідприємств отримали позики, а це 60,1 млрд грн банківських кредитів на розвиток господарств [3].

Урядова грантова програма «Єробота», що діє з 1 липня 2022 року, збільшила перелік садових культур, на які надаються гранти з метою їх розвитку. У цілому, станом на жовтень 2023 року 120 господарств скористались можливістю отримати державну допомогу під розвиток садів та теплиць на суму близько 492,2 млн грн [4].

Варта уваги постанова Кабінету Міністрів України від 04 серпня 2023, якою було затверджено надання одноразової грошової допомоги громадянам, які постраждали внаслідок підриву греблі Каховської гідроелектростанції за втрачений врожай. Згідно з урегульованими умовами, фізичним особам з Миколаївської та Херсонської областей, які володіли земельною ділянкою для особистого селянського господарства або садівництва, надавалась одноразова грошова допомога, розмір якої становив 3 318 грн за кожну сотку земельної ділянки, на якій втрачено врожай [5]. Сімейні фермерські господарства також не залишились поза увагою – державою були відновлені раніше передбачені додаткові стимули для їх розвитку та створення. Зокрема, у 2023 році урядом передбачено можливість компенсації єдиного соціального внеску сімейним фермерським господарством на суму близько 1,9 млн грн. За даними Міністерств аграрної політики та продовольства України 170 сімейних фермерських господарств отримали від держави компенсацію ЄСВ [6].

Окрім вищезгаданих заходів держави, додатково було впроваджено низку заходів в області регулювання земельних відносин. Зокрема, 20 березня 2023 року було ухвалено план заходів із розмінування земель сільськогосподарського призначення. Основною метою такого кроку було створення безпечного середовища для населення та створення можливостей використання сільськогосподарських земель за призначенням. Цей план визначив першочергові завдання для проведення весняно-польових робіт, координації дій органів державної влади, операторів протимінної діяльності, органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання [7].

За словами представників Міністерства аграрної політики та продовольства України, у нинішньому 2024 році аграрний бізнес також може розраховувати на допомогу від держави. Так, наразі було анонсовано понад дев'ять напрямів підтримки, які сприятимуть розвитку агробізнесу.

Були виділені гранти для садівництва, ягідництва та виноградарства: раніше анонсована програма дозволяє отримати гранти для створення або розвитку садів, ягідництва та виноградарства з частковим покриттям вартості проєкту до 70%. Гранти також надаються на будівництво модульних теплиць площею не більше 2,5 гектарів з покриттям вартості такого проєкту.

Для розвитку переробних підприємств держава надає гранти до 8 млн грн. Ця програма дозволяє створювати нові переробні підприємства, або розширювати вже існуючі. Державна підтримка торкнулась і меліорації: бюджетні кошти спрямовуються на реконструкцію та будівництво меліоративних систем з використанням зрошення дощуванням або краплинного зрошення, що допомагає підвищувати продуктивність ґрунтів.

Варто виокремити анонсовану у 2023 році державну підтримку малих виробників, їм

.

надається підтримка у вигляді володіння земельною ділянкою прощею від 1 до 120 га або до
100 голів великої рогатої худоби. Сільськогосподарським товаровиробникам надається часткова компенсація за придбану техніку та обладнання вітчизняного виробництва.

Отже, Україна володіє значним агропромисловим потенціалом, який відкриває перед нею великі можливості у сільському господарстві. Однак умови воєнного стану ставлять перед агробізнесом серйозні виклики. Проте з правильними стратегіями та підтримкою від держави можна досягти успіху. Розвиток інфраструктури, використання новітніх технологій та удосконалення моделей виробництва, а також стимулювання розвитку ринків і приваблення інвестицій можуть стати ключовими факторами для успішного функціонування агробізнесу в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Загроза продовольчій безпеці світу. Міністерство закордонних справ України. URL: https://mfa.gov.ua/protidiya-agresiyi-rf/zagroza-prodovolchij-bezpeci-svitu.

2. Інститут Київська Школа Економіки. Звіт про прямі збитки інфраструктури танепрямі втрати економіки від руйнувань внаслідок військової агресії Росії проти України станом на червень 2023 року. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/09/June_Damages_UKR_-Report.pdf.

3. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва: Постанова КМУ від 14.03.2023
№ 229: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/229-2023-%D0%BF#Text.

4. Державна підтримка. Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: https://minagro.gov.ua/news/hranty-na-rozvytok-sadiv-i-teplyts-otrymaly-tsohorich-120-ahrohospodarstv.

5. Про затвердження Порядку надання одноразової грошової допомоги постраждалому населенню внаслідок підриву Російською Федерацією греблі Каховської гідроелектростанції за втрачений врожай: Постанова КМУ від 04.08.2023 № 807. URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-poriadku-nadannia-odnora.

6. Департамент агропромислового розвитку Волинської облдержадміністрації. Новини. URL: https://agrovolyn.gov.ua/news/simeyni-fermerski-gospodarstva-otrymaly-vid-derzhavy-kompensaciyu-yesv.

7. Урядовий портал України. Новини. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/oleksii- reznikov-skhvaleno-plan-zakhodiv-iz-rozminuvannia-silskohospodarskykh-zemel-dlia-provedennia-posivnoi.